

HE 15/2017 ja
HE47/2017
Kielelliset oikeudet

Perustuslakivaliokunta
31.5.2017

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
Hallitusneuvos Iikka Turunen

HALLITUKSEN
REFORMI

Maakuntalaki ja kielelliset oikeudet (HE 15/2017)

- Kielellisiä oikeuksia arvioitu suhteessa PL 17 §, 121 § 4 mom. ja 122 §.
- Esitys ei vaikuta Ahvenanmaan maakunnan kieleen (PL 120 §, Ahvenanmaan itsehallintolaki 36 §)
- Maakunnan järjestämisvastuu (7 §)
 - Maakuntien tehtävien järjestäminen voidaan siten kuin laissa erikseen säädetään koota yhdelle tai useammalle maakunnalle, jos se on välttämätöntä mm. kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämiseksi.
 - Säännöksellä pyritään ohjaamaan mahdollista tehtävien kokoamista koskevaa erityissääntelyä.
- Maakunnan hallintosääntö (78 §)
 - Annettava tarpeelliset määräykset kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamisesta maakunnan hallinnossa.
- Maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset (16 luku)
 - Palvelukeskuksiin sovelletaan mm. kielilakia (128 §).

Maakuntalaki ja kielelliset oikeudet (HE 15/2017)

- Maakunnan asukkaiden osallistumisoikeudet (5 luku)
- Vaikuttamistoimielimet (27 §)
 - 1) **Kielivähemmistön vaikuttamistoimielin** (kansalliskielet) kaksikielisessä maakunnassa.
 - Jäsenet valitaan maakunnan kielivähemmistöön kuuluvista asukkaista
 - 2) **Saamen kielen vaikuttamistoimielin** Lapin maakunnassa
 - Jäsenet valitaan maakunnan saamenkielisistä asukkaista (1/3 saamelaiskäräjien ehdotuksesta)
- Vaikuttamistoimielinten tehtävät
 - Selvittää, arvioida ja määritellä maakunnan kielellisen vähemmistön omalla kielellä tarjottavien palvelujen tarvetta sekä seurata näiden palvelujen saatavuutta ja laatua.
 - Tehdä ehdotuksia kielivähemmistön palvelujen kehittämiseksi sekä henkilöstön kielitaitovaatimuksista ja kielitaidon kehittämisestä.
 - Hoitaa muita maakuntahallituksen määrittämiä tehtäviä.
 - Antaa vuosittain kertomus kielivähemmistön palvelujen toteutumisesta.

Maakuntalaki sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet (HE 15/2017)

- Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet (23 §)
 - Maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan. Maakuntavaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.
 - [Maakunnan sisällytettävä velvoitteet palveluntuottajien sopimuksiin.](#)
- Aloiteoikeus (24 §)
 - Maakunnan asukkaalla sekä alueella toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita maakunnan toimintaa koskevissa asioissa.
 - Jos aloitteen tekijöinä on vähintään yksi prosentti maakunnan asukkaista, asia on otettava käsiteltäväksi kuuden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta.
- Viestintä (28 §)
 - Maakunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille (hallintolaki 2 luku, hyvän hallinnon perusteet).
 - [Maakunnan sisällytettävä velvoitteet palveluntuottajien sopimuksiin.](#)

Muut kielellisten oikeuksien toteutumista koskevat säädösehdotukset (HE 15/2017)

- **Laki kielilain muuttamisesta** (26. lakiehdotus)
- Lain soveltamisalaan lisätty maakunnan viranomaiset
 - koskee myös maakunnan liikelaitoksia ja yhtiöitä.
- Maakunnan kielellinen asema (yksikielinen / kaksikielinen) määräytyy siihen kuuluvien kuntien kielellisen aseman mukaan (viisi kaksikielistä maakuntaa).
- Maakunnan viranomaiset rinnastuvat pääsääntöisesti kunnallisiin viranomaisiin
 - Yksityishenkilön kielelliset oikeudet viranomaisissa (10 §)
 - Oikeus toimituskirjan ja muun asiakirjan käännökseen (20 §)
 - Liikelaitoksen sekä valtion, maakunnan ja kunnan yhtiön kielelliset palvelut (24 §)
 - Viranomaisten kirjeenvaihto (27 §)
 - Monijäseniset toimielimet (28 §)
 - Kokouskutsut, pöytäkirjat ja hallintosäännöt (29 §)
 - Viranomaisten tiedottaminen (32 §)

Muut kielellisten oikeuksien toteutumista koskevat säädösehdotukset (HE 15/2017)

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (2. lakiehdotus)
 - Palvelujen kieli (6 §), kansalliskielet, saame, tulkitseminen
- Laki maakuntien rahoituksesta (4. lakiehdotus)
 - Kaksikielisyyskerroin (3 ja 15 §)
- Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (6. lakiehdotus)
 - Kaksikielisyyskerroin (8 §)
 - Saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa (15 §)
- Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain muuttamisesta (27. lakiehdotus)
 - Lain soveltamisalaan lisätty maakunnan viranomaiset.
 - Maakunnan henkilöstön kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia voidaan asettaa joko maakunnan hallintosäännössä taikka virkaa perustettaessa tai täytettäessä (vrt. maakuntalaki 78 § 2 mom.)
- Laki viittomakielilain muuttamisesta (28. lakiehdotus)
 - Lain soveltamisalaan lisätty maakunnan viranomaiset.

Muut kielellisten oikeuksien toteutumista koskevat säädösehdotukset

- Laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (HE 47/2017)
 - Suoran valinnan palvelujen kieli (40 §)
 - koskee kansalliskieliä (suomi ja ruotsi)
 - saamen kieli (sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n 1 momentti).
- Hallituksen esitys eduskunnalle saamen kielilain muuttamisesta (HE 44/2017)
 - Lakia sovelletaan Lapin maakunnan viranomaisiin (2 §)
 - Laki koskee myös Lapin maakunnan määräämisvallassa olevaa yhtiötä (17 §)
 - Oikeudesta käyttää saamen kieltä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa säädetään tämän lain lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (32 §)

Maakuntauudistuksen II-vaihe ja kielelliset oikeudet

- HE eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi
 - VM:ssä valmisteltu luonnos HE:ksi
 - Lausuntokierros päättyy 19.6.2017
 - Tarkoitus antaa HE eduskunnalle syysistuntokauden 2017 alussa
 - Laki kielilain 10 §:n muuttamisesta
 - Valtiolta (ELY-keskukset ja AVIt) siirtyvien tehtävien osalta maakuntien viranomaisia koskeva poikkeussäännös, jolla turvattaisiin, etteivät kielelliset oikeudet heikkene.
 - Laki saamen kielilain 2 ja 27 §:n muuttamisesta
 - Teknisen muutos, jolla AVI ja ELY-keskus muutetaan Valtion lupa- ja valvontavirastoksi

HALLITUKSEN
REFORMI

Kiitos!

alueuudistus.fi

Ilkka.turunen@vm.fi

SOSAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ • VALTIOVARAINMINISTERIÖ